

"גם לנשמה מגיע אוכל"

"קול אליה" גבעת זאב
רחוב קרית יערים 32
גבעת זאב

synagogue
"KOL - HLIY"

בית הכנסת
"קול אליה"

BET MIDRASH
"BET - YOSEF"

1. מדוע רצה יעקב לצאת ממעי אמו כדי ללמוד תורה והרי תינוק במעי אמו יש מלאך מלמדו תורה?
2. מי שיש לו מסעדה האם מותר לו למכור לאדם שלא יברך ולא ייטול ידיים? הוכח מפרשת השבוע!

בית המדרש
"בית יוסף"

BET MIDRASH
"OR - LAYSIM"

3. כאשר אמא אומרת לבנה לעשת דבר להיפך ממה שציווה האבא האם הילד צריך לשמוע בקול האמא?
4. איך היה מותר ליצחק לשחוט קרבן פסח והרי הוא היה ערל ומילת בניו מעכבתו מלאכול קרבן פסח?

בית המדרש
"אור לישרים"

LIBRARY

5. איך היה מותר ליצחק לשלוח את בנו לצוד ביום טוב הרי אסור לצוד ביום טוב?
6. איך היה מותר לרבקה להלביש את יעקב בגדי עשוי בלי רשותו של עשיו והרי שואל שלא מדעת גזלן?

אוצר הספרים

KOLL STUDENTS

7. מדוע לא חשש יעקב שאביו יכירו לפי הקול הרי אומרת הגמרא שאפשר לזהות כל אדם לפי הקול?

כולל אברכים

TORAH LESSON
CLASS

8. האם בית דין יכול לקבל עדות על פי שמיעת קול בלבד בלי לראות את המעיד? הוכח מפרשת השבוע!
9. האם עשיו בכל פעם שבא להביא אוכל לאביו עשה תשובה כדי שיצחק אביו לא יכיר בו שהוא רשע?

שיעורי תורה

CHARITY
AND CHARITY
FOUNDATION

10. האם אדם יכול לקבל על עצמו את הקללה שקיללו את חברו?
11. האם מכירת הבכורה נעשתה עם שטר קניין? מי היו העדים שחתמו על השטר אם אכן נעשה קניין בשטר?
12. אדם שאמר על אשתו שהיא אחותו האם מותר לו לגור עמה?
13. אדם שעלה מחו"ל ובא לגור בא"י, האם עדיף לגור בכפר, בעיר קטנה או בעיר גדולה? הוכח מפרשת השבוע!

קרן
צדקה וחסד

ניתן לקבל את העלון בכל שבוע בהודעה ליוצאפ 8144488-052 יוסף ויצמן

מדוע רצה יעקב לצאת ממעי אמו כדי ללמוד תורה והרי תינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה?

הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש וגו', ועל כן הציווי הראשון בו נצטווה אברהם אבינו היה לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, ולפיכך אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף כ"ג) שנקיי הדעת שבירושלים לא היו נכנסים לסעודה, אלא אם כן יודעים מי מסב עמהם.

ובדברי יחזקאל (לאדמו"ר משינווא זצ"ל על פרושי התפלה) כתב דבר נפלא: שהדבר ידוע כמה חבר רע יכול להשפיע: דהנה אנו מתפללים בכל יום הרחקנו מאדם רע ומחבר רע, וקשה מה הוא הכפל הלשון, הרי כיון שהוא אדם רע אנו יודעים שצריכים להתרחק מה זה החבר רע? ותיירץ שיש שני סוגי אנשים יש אדם שהוא רע בעצמו וזה הרחקנו מאדם רע, אבל יש אדם שלעצמו אינו רע, אבל בתור חבר הוא רע שאני לא במדרגה שלו אני יכול להתעלות יותר.

עוד אפשר לומר: כי תורה בלי יגיעה לא נשמר אצל האדם ורק תורה שבא על ידי יגיעה יש לו יותר חשיבות ונשמר יותר לכן רצה לצאת דבמעי אמו למד בלי יגיעה. ולכן תיקנו חז"ל באחד מהברכות שמברכים בברכת התורה: "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה ולא בלשון ללמוד? כך מקשה הבי"ח (או"ח סימן מ"ז) וכן באליה רבה (שם) וכן המהר"ל מפראג (נתיבות עולם נתיב התורה פרק ז) ומתוצים: שעיקר הבטחה שהבטחנו הקב"ה לא הייתה אלא על עסק התורה הוא העמל והטורה, כמו שפירש רש"י (ויקרא כ"ו ג) ומקור דבריו בתורת כוהנים (שם) "ואם בחקותי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה.

מי שיש לו מסעדה האם מותר לו למכור לאדם שלא יברך ולא ייטול ידיים? הוכח מפרשת השבוע!

הנה איסור לפני עוור מבואר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ו' ע"ב) דאינו עובר אלא בתרי עברא דנהרא, היינו דווקא באופן שאין השני יכול לקיים העבירה בלא הסיוע שלך, אבל אם יכול לקיים העבירה בלא סיוע אין איסור לפני עוור, לפי זה ליכא איסור לבתי מלון ומסעדות להאכיל ליהודים שיאכלו בלא ברכה, דיש הרבה בתי מלון ומסעדות איפה שיכולים לאכול.

אבל יש לדון: לפי מה שכתבו התוספות במסכת שבת (דף ג' ע"א) שלמרות שאין איסור של "לפני עור לא תיתן מכשול" כשיכול לקיים בלא הסיוע של השני, מ"מ איכא איסור דרבנן של מסייע לעובר עבירה, לפי זה יוצא לכאורה שאסור למכור.

הנה בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סימן י"א) נשאל בבתי משקאות שנותנים לאכול ולשתות בכסף לכל הבאים, ורבים המתפרצים מן הישראלים אוכלים בלא נטילת ידיים ובלא ברכת המוציא, האם אסור משום לפני עור לא תיתן מכשול.

ומסיק דליכא איסור: דאף על גב דאיכא שיטות דמסייע לעוברי עבירה איכא איסור אף ביכול לעשותו בלא סיוע, מכל מקום דווקא במסייע בגופו או בממונו דרך שאלה, אבל דרך מכירה אין איסור דברשותו של לוקח הוא, וכן פסק בשו"ת תורת חסד (או"ח סימן ה). וכן מסיק בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן כ"ט), וכן בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן פ').

כאשר אמא אומרת לבנה לעשת דבר להיפך ממה שציווה האבא האם צריך לשמוע בקולה?

יברכך, והוא שהוא בקי בתורה פחד לבו על קללת אביו, אמרה לו אמו אם ברכה עליך ועל זרעך, ואם קללה עלי ועל נפשי, שנאמר ותאמר לו אמו עלי קללתך בני.

ובביאור הרד"ל במקום הסביר את הכוונה בגלל שהוא בקי בתורה: דהכוונה היא על פי מה דאמרינן בגמרא במסכת קידושין

"ויתרוצצו הבנים בקרבה".

כותב המדרש רבה מובא ברש"י במקום: כשהייתה רבקה אמנו עוברת על יד בית של עבודה זרה, היה עשו מפרסם לצאת, עוברת על בתי כנסיות ובתי מדרשות, יעקב רוצה לצאת.

יש להקשות: בשלמה עשיו רצה לצאת כדי לילך לעבוד עבודה זרה, אבל יעקב מדוע רצה לצאת, הרי אומרת הגמרא במסכת נדה (דף ל' ע"ב) תינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה, וכי בעולם הזה ימצא מלמד יותר טוב ממלאך?

הבניין דוד מתרץ: שיעקב לא רצה ללמוד בתלמוד תורה ביחד עם עשיו הרשע, שלא ישפיע עליו, ולכן רצה לצאת אע"פ שיפסיד מלמד כמו מלאך, מכאן רואים כמה שחבר רעה יכולה להשפיע על האדם.

ובחפץ חיים על התורה בפרשת בראשית כתב דוד המלך פותח את ספר תהילים באמרו "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב", הבסיס הראשון הוא ההתרחקות מהחבורה הרעה, את החטא הראשון בפתחת החומש תחילתו בהסתת הנחש לאשה והמשכו בהחטאת האשה לבעלה, ועיקר וידויו של אדם הראשון על כן היה, האשה אשר נתת עמדי נתנה לי מן העץ ואוכל או לי שהושפעת מזולתי, שכן כתב הרמב"ם הלכות דעות (פרק ו' הלכה א) "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו" לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים וליישב אצל החכמים תמיד כדי שילמדו ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמדו ממעשיהם, הוא ששלמה אומר

"ויעקב נתן לעשיו לחם וניזיד עדשים ויאכל וישת" (כה לד).

כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן קס"ג): אסור להאכיל למי שלא נטל ידיו, משום "לפני עור לא תיתן מכשול". וכן קימ"ל בשולחן ערוך (או"ח סימן קס"ט): לא ייתן לאכול אלא למי שידע בו שיברך.

הנה בפנים יפות בפרשת השבוע כתב: שיעקב לא רצה לתת לעשיו את הלחם, משום שלא נטל ידיו, ועשיו לא רצה ליטול ידיו דאמר אני עייף, ולכך אמר לו עשיו הלעיטני, ואם אדם מאכיל את השני אין צריך נטילת ידיים.

יש להעיר על דבריו: והרי בשולחן ערוך קימ"ל להלכה (או"ח סימן קס"ג): האוכל צריך נטילת ידיים אף על פי שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל. ואולי אפשר לומר שכוונתו של הפנים יפות היא: דהוא סבר כן, כמו שיש צד כזה בגמרא במסכת חולין (דף ק"ז ע"ב) אבל להלכה באמת זה לא עצה כיון דקימ"ל דחייב בנטילה.

יש לחקור האם יש איסור לבתי מלון או מסעדות שהם בחזקת יהודי להכניס שם יהודים שהוא יודע שמסתמא לא ייטלו ידיים ולא יברכו, ועובר על לפני עור לא תיתן מכשול או דילמא שאין שום איסור בזה?.

"ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמור הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשיו וגו' ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך" (כו ו).

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ב) אמרה רבקה אל יעקב: בני הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים, הלילה הזה העליונים אומרים שירה, עשה מטעמים לאביך ויאכל עד שהוא בעודו חי

(דף ל"א ע"א) שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים, איזה מהם קודם, אמר ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך, ולכן פחד יעקב שהרי צריך לשמוע בקול אביו.

יש להקשות: מדוע יש חיוב לשמוע בקול האב יותר מהאם בגלל שהאמא נמי חייבת בכבודו של האב, הרי האב נמי מצווה בכבוד האמא כמו דאיתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) האותב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, וכן כתב הרמב"ם הלכות אישות (פרק ט"ו הלכה י"ט) וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו, אם כן שיהיה הלכה שכבוד שניהם שווים ויעשה מה שרוצה כמו שלאחר גירושין של ההורים יכול לעשות מה שרוצה כיון שכבוד שניהם שווים?

בבאר שבע על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א) מתרץ: הא דתנן מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו, היינו בדיני כבוד שהבן חייב לאביו מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא, והא דאמרין שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מגופו, היינו בשאר דברים כגון במלבושים וכיוצא בזה.

בערוך לנר על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א), וכן בעיון יעקב על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א) תרצו: ודאי מן הדין היא חייבת בכבודו, וכדתנן במשנה במסכת כתובות (דף נ"ט ע"ב) אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, ולא מצינו מלאכה שיתחייב האיש לעשות לאשתו, ומה שהביא הבאר שבע שיהא אדם מכבד את אשתו, לא מצינו בלשון זה משמע לשון חיוב אלא בברייתא שנינו בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) וכן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ו ע"ב) והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר: "וידעת כי שלום אהלך" - דמשמע מלשון זה שמדת חסידות הוא שיימחל על כבודו נגדה, ואולם על פי הדין היא חייבת בכבודו יותר.

איך היה מותר ליצחק לשחוט קרבן פסח הרי הוא היה ערל ומילת בניו מעכבתו מלאכול קרבן פסח?

"לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים" (כז ט). וכתב רש"י: ששני גדי עזים שהביא עשיו לאביו היה אחד לפסח ואחד למטעמים.

והקשו בשו"ת מקור ברוך (חלק ב' סימן מ) וכן בפרדס יוסף: איך היה מותר ליצחק לשחוט קרבן פסח, הרי עשיו היה ערל שהרי עשיו לא היה רוצה למול את עצמו כמבואר במדרש בפרשתו, ומילת בניו מעכבתו מלאכול קרבן פסח?

ואפשר לומר: על פי מה שכתב הרמב"ם בהלכות קרבן פסח (פ"ה ה"ה) כשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח, כך מילת בניו הקטנים, ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבת אותו

שנאמר המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו, ובמנחת חנוך (מצוה ב אות ב') כותב להוכיח מדברי הרמב"ם הזה שאין חיוב מיוחד על האב למול את בנו כי אם כשעודנה קטן, אבל משהגדיל שוב לא חייבה תורה לאב למול את בנו, ולכן פוסק הרמב"ם שרק מילת בניו הקטנים מעכבתו מלעשות פסח מכיוון שמוטלים עליו, אבל לא הגדולים שכבר אינם מוטלים עליו, אם כן לפי זה אתי שפיר דכיון שעשיו היה יותר מבן שלוש עשרה לא היה חיוב על אביו למולו לכן לא עיכב אותו מלעשות פסח.

עוד אפשר לומר: מכיוון שבנו לא רצה למול, אם כן היה יצחק אונס, לכן מותר לשחוט קרבן פסח אף שבניו ערל.

איך היה מותר ליצחק לשלוח את בנו לצוד ביום טוב הרי אסור לצוד ביום טוב?

"ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד" (כז ג).

איתא במדרש מובא ברש"י בגמרא במסכת פסחים (דף נ"ד ע"ב) בגדו של אדם הראשון שהיו חקוקות בו כל מין חיה ובהמה, והוא נמסר לנמרוד על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד בראשית י' ועשו הרגו ונטלו, לפיכך היה איש ציד, והן שכתוב בהן החמודות אשר אתה בבית. ובמפרשים התקשו: מדוע היה צריך כלים כדי לצוד החיות, הרי הם היו באים מאליהם? עי"ש מה שתוצו.

והקשה במושב זקנים לבעלי התוספות: איך היה מותר לצוות לבנו לצוד לו, הרי זה היה ביום טוב של פסח, והרי ביום טוב קימ"ל בגמרא במסכת ביצה (דף כ"ג ע"ב) וכן פסק מרן להלכה בשולחן ערוך (או"ח סימן תצ"ה) דאין צדים ביום טוב, והרי האבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה?

ובחדושי מהרי"ל דסקין בפרשה כתב: שיצחק שלח את עשיו בערב הפסח לצוד דביום טוב אסור לצוד.

ועוד נראה לתרץ: על פי שיטת הפוסקים או"ח סימן תצ"ה שאיסור צידה ביום טוב רק דרבנן דמן התורה הותרו כל המלאכות לצורך אוכל נפש, ואיתא בשו"ת הרמ"א (סימן י) שרק אברהם קיים את כל הדרבנן ולא שאר האבות, לפי זה אתי שפיר.

עוד נראה לתרץ: על פי מה שכתב האור החיים (בראשית מ"ט) שהאבות לצד חביבותם בה' וחשקם באושר עליון קיימו הכל כמו שמבואר בגמרא במסכת יומא (דף כ"ח ע"ב) קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילים אבל במקום שהיו רואים תועלת דבר ההצלחה להם כמו שתאמר יעקב כשהרגיש בהצלחתו בנישואי שתי האחיות העלים עין מריוחו הנמשך מקיום המצווה ההוא כיון שאין לו עונש אם לא יקיימנה כל עוד שלא נתנה תורה, ומה גם אם נאמר שהיו עושים על פי הדיבור כי האבות נביאים היו וה' אמר להם לעשות כן, ודבר זה דומה למה שכתב רמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ט) שנביא שאמר לעבור על איסור מאיסורי התורה לפי שעה שומעים לו כאלוהו בהר הכרמל.

איך היה מותר לרבקה להלביש את יעקב בגדי עשיו בלי רשותו והרי שואל שלא מדעת גזלן?

"ותיקח רבקה את בגדי עשיו בנה הגדול החמדות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן" (כז טו).

יש להקשות: איך נתנה רבקה אמנו ליעקב את בגדי עשיו אשר הייתה מופקדת אצלה בלי דעת בעלים, הרי שואל שלא מדעת גזלן, והרי אבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ועוד הרי על גזל אף בן נח מצווה?

עוד מתרץ בספר הנותן אמרי שפר: להיות הבגדים האלה בגדים חמודים והיו אצלה בבית ולא לבש בהם עשיו ובהיות העניין כן מחויב הנפקד לנערם אחד לשלושים יום כפי הדין כמבואר בגמרא במסכת בבא מציעה (דף ל ע"א) וכן הדין במוצא מציאה ואיבעיה לן בגמ' שטחה לצרכו ולצרכה מאי וסליק בתיקו לכן הלבישה את יעקב כדי לנער את הבגד של עשיו, ולכן היה מותר אע"פ שהיה לצרכו נמי. ואולם יש להקשות על כך: שהרי הרמב"ם בהלכות גזלה (פרק י"ג הלכה י"א) כתב דפסקינן לחומרה דלצרכו של אדם ולצרכה של הבגד אסור.

החתם סופר בספרו תורת משה מתרץ: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת בבא מציעה (דף י"ב) גדול וסמוך על שולחן אביו זה קטן, א"כ כל אשר לעשיו היה של יצחק מחמת שסמוך על שולחנו היה,

בספר הנותן אמרי שפר (עמוד י"ז ע"ב) מתרץ: רבקה אשר נאמר לה בנבואה ורב יעבד צעיר על כן ראתה שזה היתר גמור, כי אחר שהקב"ה אמר שהבן הגדול יהיה עבד לקטן אם כן כל נכסיו גם כן הם שלו שמה שקנה עבד קנה רבו, ואם כן להיות שהבגדים היו של בנה הגדול, היו נתונים לבנה הקטן.

ומותר ליהנות מאשה הנאה מועטת שלא מדעת בעלה, דהיינו הלואות לבישת בגדים על זמן קצר.

ובשבט סופר מתרץ: עשיו נתן רשות לרבקה והפקיד הבגדים אצלה על תנאי שתוכל להשאיל אותם לאחרים ולהשתמש בהם כרצונה. ואולם יש להקשות: דלא מסתבר שנתן רשות להשאיל את הבגדים באופן שיגיע לו הפסד מזה, שיוכלו על ידי זה לגנוב ממנו הברכות.

מדוע לא חשש יעקב שאביו יכירו לפי הקול הרי אומרת הגמרא שאפשר להזות כל אדם לפי הקול?

”אולי ימשני אביו” (כז יב).

ובספר נחמד למראה על הירושלמי במסכת סנהדרין (פ”ד הלכה ט’ דף ע”ג) הקשה קושיא עצומה על כך: שלפי זה כיצד אומרת הגמרא דסומא מותר באשתו ע”פ טביעות עין דקלה הרי לפי שיטת הרמב”ן אדם יכול לשנות את קולו, אם כן איך סומכים על זה?

והנחמד למראה מתרץ: הא דאמרינן שהקול יכול להשתנות היינו דווקא בזכרים ולא בנקיבות, ולכן אמרו דמותר באשתו בטביעות עין דקול כיון שאין אשה יכולה להשתנות לקול אשה אחרת. אבל בבית אהרן (חלק ו’ עמוד שצ”ח) דחה תרוץ זה: שהרי החוש מעיד שגם נשים יכולות לשנות את קולם.

ובבית אהרון (ח”ו עמוד שצח) מתרץ: כיון שכל אשתו בביתו לכן אנו אומרים שאפשר לסמוך על טביעות עינא דקלה שמסתמא זו אשתו.

ובשו”ת מרחשת (חלק ב’) מתרץ: שדווקא אחים שקרוב הקול להיות שווה בזה אמרינן שאפשר לשנות, אבל סתם אדם אין יכול לשנות.

במושב זקנים לבעלי התוספת מתרץ: לפי שהיה זקן וכבדה אזנו לשמוע היטב ולכן כשנגש ויישק לו שאלו פעם אחרת האתה זה בני עשיו כי אמר מרחוק שמא אינו שומע.

ובאוהב ישראל ובבית הלוי מתרצים: יצחק בעבור שהיה עניו כהות מראות היה מתיירא תחלה שמא בשמוע יעקב דבריו לעשיו יבא יעקב וישנה קולו לקול עשיו, על כן אמר לעשו שלא בפני יעקב שישנה קולו לקול יעקב ועתה אם יבא יעקב וישנה קולו יכירונו על כן הוצרכה רבקה לאמר ליעקב שידבר בדבור רך כהרגלו ולא ישנה, והנה מלת לאמר מורה על אמירה רכה וזה שאמר ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר ר”ל שידבר עם יצחק באמירה רכה כי הנה שמעתי וגו’ אל עשיו לאמר היינו שישנה את קולו לאמירה רכה על כן אתה אל תשנה כדי שלא יכירך, כך תירץ החתם סופר בתורת משה מהדורה תנינא בד”ה ורבקה אמרה.

החתם סופר בתורת משה (בפרשה), ובכתב סופר, וכן בדברי מהרי”א כתבו לבאר דבר נפלא: הא דכתוב בפרשתו ”ותאמר לו אמו עלי קללתך בני” דהרי בגמ’ אמרינן שסומא מותר באשתו משום טביעות עין דקלה, ואם יצחק לא יכיר את הקול של יעקב יאסור מכאן ולהבא באשתו, לכן אמרה עלי קללתך בני אני צריך לפחד יותר ממך, אבל באמת הכיר שהקול קול יעקב.

האם בית דין יכול לקבל עדות על פי שמיעת קול בלבד בלי לראות את המעיד? הוכח מפרשת השבוע!

דהנה מרן בשולחן ערוך (ח”מ סימן פ”א סעיף יא-יג) פסק שאפשר להעיד באופן שאין המתחייב רואה שהעדים רואים אותו, על ידי שמחביאים לו עדים מאחורי הגדר. והקצוה”ח (שם סקי”ג) כתב שיש להסתפק האם צריכים העדים לראות בטביעות עינא את המתחייב בעדותם, או סגי בטביעות קלא, ששמיעת הקול מהני להיחשב כעדות.

והחתם סופר (שו”ת ח”מ סימן ב’) כתב: שאפילו אם נאמר שאפשר להעיד על אדם, על פי היכר קולו, היינו אם לפי תומו שמעו אחד ומכירים את קולו, אבל במקום שעשו פעולת הכמנה, שהחביאו בכוונה תחילה עדים מאחורי הגדר, והכניסו שם אחד

והקשו הרמב”ן המושב זקנים והחתם סופר (תורת משה): מדוע פחד יעקב רק שאביו יכיר אותו על פי המישוש בידים, ומדוע לא פחד יעקב שאביו יכיר אותו על פי הקול, הרי כל בני אדם נכרים בקולם, כמו שאומרת הגמרא במסכת גיטין (דף כ”ג ע”א), וכן הגמרא במסכת חולין (דף צ”ו) כיצד סומא מותר באשתו, וכיצד בני אדם מותרים בנשותיהן בלילה, אלא בטביעות עינא דקלה, ואם סתם בני אדם מכירין כן, בוודאי שיצחק החכם והבקי להכיר בין בניו, שיכיר אותו על פי קולו.

הרמב”ן מתרץ: שאולי הקול של יעקב ועשיו היה דומה ולכן אי אפשר להבחין לפי הקול. ואולם יש להקשות על כך: שהרי הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל”ח ע”א) אומרת תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחברו בקול, במראה, ובדעת, אם כן איך כתב הרמב”ן שהיו שווים בקולם. וחשבתי אולי לתרץ על פי מה שכתב היד רמה בגמרא במסכת סנהדרין (דף לח ע”א) שעל פי רוב אין הקול דומה, אבל זה לא אומר שלפעמים קול של השני דומה לחברו, לפי זה אתי שפיר.

אבל בטל תורה שם הקשה על הרמב”ן: מהא דאמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע”א ע”א): רבי יהודה אומר אם לא הייתה אמו שווה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא ”אינו שמע בקלנו” מדקול בעינן שווין מראה וקומה נמי בעינן שווין, כמאן אזלא הא דתניא בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר, כמאן כרבי יהודה, דאין מציאות שיהא קולם שווה, ולפי דברי היד רמה הרי יש כזו מציאות. ומתרץ הטל תורה: דעל דבר רחוק ואינו מצוי כלל גם כן אמרינן לא היה ולא נברא, ומביא ראיות לזה ע”ש.

ובגלויני הש”ס על הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל”ח ע”א) כתב: שאין במציאות כלל שיהא קולו של אחד שווה לשני, ומביא ראיה מהא דאמרינן בגמ’ שבן סורר לא היה ולא נברא כיון שאין מציאות שיהא אותו קול. וחשבתי שאולי באחים יכול להיות שקולם דומה, מה שאין כן בשאר אנשים שלא יכול להיות שהקול שלהם דומה.

הרמב”ן והאור החיים (בראשית פרק כז) היה משנה קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן.

”וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הֲקֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהִנְדִּים יְדֵי עֶשָׂו” (כז כב).

הרמב”ן (פסוק יב) הקשה: איך לא פחד יעקב מהיכר הקול, שיצחק אביו יזהה אותו על ידי קולו, ותירץ: שאולי היו האחים האלה דומים בקולם, או שהיה משנה יעקב את קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן. ומדברי הרמב”ן הללו שיש בני אדם שיודעים לשנות את קולם לדבר בקולו של אדם אחר, הוציא החת”ס נפקא מינה לדינה.

כדי שישמעו אותו העדים, אין יכולים להעיד, שאפשר שהכניסו אדם אחר והתכוון אותו אדם להשוות את קולו לקול של הנתבע,

כדי שישמעו אותו העדים, אין יכולים להעיד, שאפשר שהכניסו אדם אחר והתכוון אותו אדם להשוות את קולו לקול של הנתבע,

האם עשיו בכל פעם שבא להביא אוכל לאביו עשה תשובה כדי שאביו לא יכיר בו שהוא רשע?

ועל ידי זה סבור היה אביו הקדוש שהוא תמיד עומד בתשובה כי יצחק אביו היה בחינת זקן מלא רחמים ולא ראה חוב כלל באדם שהיה מהרהר בתשובה, אבל אמנו רבקה שהייתה במדרגה קטנה מזה הייתה מכירה בעשו שהוא רמאי ולא יעשה תשובה.

ובדרשות ר"י אבן שועיב בפרשה תירץ: כי יצחק היה מכיר ברשעו של עשו כי נביא הוא, וכמו שמוזכר בכתוב וירא אליו ה', והיה יודע זכות יעקב וצדקותו, וכי היה מבורך בשמים ובארץ ולא היה צריך לברכותיו, והיה רוצה לקרב לעשו תחת כנפי השכינה והשם לא רצה שאינו ראוי לכך ועשה פיו שהוא ברשותו כאילו אינו ברשותו.

האם אדם יכול לקבל על עצמו את הקללה שקיללו את חברו?

החזקוני מתרץ: אפילו ימושך לא יקללך כי מעצמו יבין שלא עשית זאת מדעתך כי אם מדעתי שאני רגילה לעמוד לפניו והשאתי ערמה זאת אותך, ואם בא לקלל יקללני.

עוד מתרץ החזקוני: עלי קללתך הרי למה יקללך ואתה מביא לו מטעמים אבל עלי לקללך שאתה מסרב מצויתי, אך שמע בקלי ולך קח לי.

וכעין זה פירש במשיבת נפש וז"ל: שכך הפירוש שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אמו, שאם אמר אביו השקני וגם היא אומרת כן שחייב להשקות את האב קודם, שאף היא חייבת בכבודו כן מפרש בקידושין. אך כאן אומרה אתה מתיירא שמה יקפיד אביך עליך ויקללך והוא ספק, ואני מפקדת עליך בוודאי ואם לא תשמע לעצתי תהיה מקולל ממני ואתה חייב לעשות עצתי כל זמן שאביך אינו סותר דברי. ופירוש הגון הוא.

ובבכור שור (פרק כז) מתרץ: שאמרה רבקה אם ידירך יעקב אני אוריש לך את כל כתובתי. וכן כתב בפענח רזא: עלי קללתך כלומר כל מחסורך עלי, שאם יעבירך מנחלת נכסיו אני אוריש לך כל כתובתי כי רבה היא.

בפענח רזא מתרץ: "עלי קללתך בני" כלומר הלא עלי תגיע הקללה ביותר חלילה, כי למי תגדל הצרה יותר ומי יחוש יותר ממני אם תארע לך תקלה, וזהו עלי קללתך בני, שמצד שאתה בפרטות לבדך בני ואין לי בן זולתך, כי רבקה אוהבת כל אהבתה ליעקב, וא"כ הייתי הולך עירי חלילה, לכן אם לא הייתי מובטח בו יתי' כי תצלח לא הייתי נכנס בספק המסוכן הזה.

הספורנו מבאר: על פי מה שנאמר בגמרא במסכת סנהדרין (דף מ"ח ע"ב): שכל הקללות שהיו ראויים לחול על ראש יואב נתקיימו בזרעו של דוד, מפני שקבלן שלמה עליו, הרי דאהני דיבורו של שלמה שאמר, "עשה כאשר דברי", להסיר קללות מבית יואב ושיחילו ויתקיימו בזרעו של שלמה שקבלן עליו, א"כ ה"ה ברבקה אמנו שאמרה, עלי קללתך בני, הכוונה שעלי להיכנס תחתיד אם תארע לך קללה.

ובדעת זקנים לבעלי התוספות מתרץ: לא יקלל אותך כי אם אותי שכן דרך העולם כשהילדים עושים שלא כדת שמקללים אביהן ואמן ואומרים ארור שזה גדל.

ובחנכות התורה מבאר: על פי מה דיש לדקדק תינת דלא יביא עליו את הברכות אבל קללה מאן דכר שמיה הלא רחמנות האב על הבן ובפרט יצחק אביו אף דלא ירצה לברכו אבל לא יקלל אותו חס ושלוש. ויש לומר דיעקב ורבקה היו מחולקים בזה העניין דהנה בפרשת נצבים כתיב ארור משגה עור וגוי' והיה יעקב סובר פירוש הפסוק כפשוטו ואם כן יקוים בו חס ושלוש ארור הנכתב ולא ברוך הנאמר לכן אמר והבאתי עלי קללה ולא ברכה, אבל רבקה הייתה

"וייהי כי זקן יצחק ותכהנה עיניו מראות" (כז א)

יש להקשות: באהבת יצחק לעשו יש תימה גדולה כי הוא היה נביא ומכיר צדקת יעקב ורשעת עשו, ואיך היה רוצה לברך עשו. וחרד חרדה גדולה על שבירך ליעקב?

ותירץ בחקל יצחק: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת קידושין (דף מט ע"ב) המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק ונמצא רשע גמור מקודשת, מספק שמא הרהור תשובה בלבו, וכן מקובל מהצדיקים דהמהרהר בתשובה אין הצדיק רואה עליו חובה, והנה עשיו הרשע היה רמאי גדול על כן בכל עת שבא לפני אביו היה מהרהר בתשובה

בית הכנסת קול - אליה
רחוב קרית יערים 32 גבעתיים

"וצדקתם עומדת לעד זה הקונה ספרים ומשאלים לאחרים"
לאוצר הספרים דרושים בדחיפות
ספרי יסוד נוספים למען לומדי בית הכנסת
משתתפי השיעורים וכל באי בית המדרש.
ניתן להקדיש ספרים עם הקדשה מיוחדת על
גבי הספרים לע"נ / בריאות / הצלחה / נחת /
שלום בית / זש"ק....
לסיוע ותרומות:
בנק הדואר 009 סניף 001 חשבון: 28489040
מרכנתיל דסקונט בנק 17 סניף 621 חשבון 89000
או בביט לטלפון מספר: 052-8144488
ניתן לתרום מכספי מעשרות לכתחילה
לפרטים נוספים בכל נושא אוצר הספרים
הרב יוסף ויצמן 052-8144488
איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק

"אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה, ותאמר לו אמו עלי קללתך בני" (כז יב).

והקשו החזקוני הספורנו האבן עזרא והרשב"ם: איך אמרה רבקה אמנו ליעקב שהיא מקבלת את הקללות על עצמה, וכי אדם יכול לקבל על עצמו את הקללה מה שקיללו את חברו, היכן מצאנו כזה דבר?

בתרגום יהונתן כתוב: שאמרה רבקה לי נאמר בנבואה שלא יבא הקללה עליך.

ובדגל מחנה אפרים בפרשה הקשה על כך: אם כן אמאי לא חשיב בגמרא במסכת מגילה (דף יד ע"א) רבקה בהדי שבע נביאות, ומתרץ: שנרמז לה על ידי שם ועבר כל המאורע של הבכורה והברכה נראה לי כך הפירוש עלי תאמר בנבואה היינו נבואה של שם ועבר ולכך לא חשיב לה בהדי שבע נביאות.

החזקוני והרשב"ם מתרצים: אין לי ולך לירא מן הקללה שהרי בטוחה אני במה שאמר הקדוש ברוך הוא ורב יעבד צעיר.

סוברת דהפירוש הוא ארוך משגה עור הסומא בדבר ומשיאו לו
עצה רעה כמו שפירש רש"י שם, והנה בכאן היה עצה טובה

קמשמע לך כדי שיבא יעקב ויטול הברכות לכך אמרה עלי קללתך
דלא הוי קללה אלא ברכה כיון דמשיאו לעצה טובה.

האם מכירת הבכורה נעשתה עם שטר קניין? מי היו העדים שחתמו על השטר אם אכן נעשה קניין בשטר?

"וַיֹּאמֶר עֶשָׂו אֶל יַעֲקֹב הֲלֵעִיטֵנִי נָא מִן הָאֲדָוִם הָאֲדָוִם הִזֶּה כִּי עָיִיף
אָנֹכִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוִם".

וּכְתַב רש"י: מן האדום האדום. עדשים אדומות, ואותו היום מת
אברהם, שלא יראה את עשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו
שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קיצר הקב"ה חמש שנים
משנותיו, שיצחק חי 180 שנה, וזה 175 שנה, ובישל יעקב עדשים
להברות את האבל, ולמה עדשים שדומות לגלגל, שהאבלות גלגל
החוזר בעולם. מבואר ברש"י שמכירת הבכורה של עשיו ליעקב
הייתה ביום פטירת אברהם אבינו.

ועוד אפשר לומר מכיוון שאסור היה ליעקב להאכילו משום לפני
עור, לכן קנה ממנו את הבכורה ולכן הסתלקה ממנו חובת התענית
ורשאי ליתן לו לאכול ביום ההוא, ע"כ.

מי כתב את שטר המכירה של עשיו ליעקב ומי חתם עליו?

ואם נאמר שמכירת הבכורה של עשיו ליעקב נעשתה בערב פסח,
אם כך יוצא באותו ליל פסח היה יעקב בכור, אם כך לפי זה אפשר
להבין את דברי רש"י על מה שציווה הקב"ה את משה לומר לפרעה
"כה אמר ה' בני בכורי ישראל, ואמר אליך שלח את בני ויעבדני
ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכורך". (שמות ד, כב)

ובעניין התאריך של פטירת אברהם אבינו ע"ה, הנה בגמרא
במסכת ראש השנה (דף י ע"ב) נחלקו תנאים באיזה חודש נפטר
אברהם ויעקב, ר' אליעזר אומר בתשרי, ור' יהושע אומר בניסן.

וּכְתַב רש"י בשם המדרש שכאן חתם הקב"ה על מכירת הבכורה
שלקח יעקב מעשיו. שבעת האזהרה על מכת בכורות שהכה ה' את
מצרים בליל פסח בעת יציאת מצרים, חתם הקב"ה על המכירה
שמכר עשיו ליעקב את הבכורה בערב פסח ביום פטירת אברהם
אבינו.

הפרי מגדים (הלכות פסח משבצות זהב סי' תע"ו סק"ג) מביא על
מה שכתב הרמ"א שנוהגים לאכול ביצה בליל פסח משום אבלות,
הביא מס' יד יוסף (לרבי יוסף צרפתי זצ"ל פרשת תולדות דרוש
א' עמ' לט) שמבאר את מה שאמרו חז"ל (בירושלמי מובא
בתוספות ריש ערבי פסחים) שכל האוכל מצה בערב פסח כאילו
בועל ארוסתו בבית חמיו, שאינו ממתין עד הנישואין.

והנה על הלשון "כאן חתם הקב"ה על מכירת הבכורה", משמע
שמכירה זו של עשיו ליעקב נעשתה בשטר, ועליה הקב"ה חתם.

ובמדרש בראשית רבה (פרק ס"ג) שמיכאל וגבריאל הם כתבו
שהבכורה ליעקב, והסכים הקב"ה עמם וקיים הבכורה ליעקב
דכתיב "כה אמר ה' בני בכורי ישראל".

והנה הטעם שלוקחים ביצה בליל פסח, שמעתי וגם ראיתי משום
אבלות של אברהם אבינו, ובקצת מקומות קודם הכל אוכלים
הביצה זכר לאבלות אברהם שמת בערב פסח, וידוע שאותו הניזד
של עדשים היה לסיבה שמת אברהם אבינו ע"ה, והאבל אסור
לאכול משלו סעודה ראשונה, ובא יעקב ובישל ניזד עדשים כדי
להאכיל לאביו, וזה היה בערב פסח.

לפי דברי חז"ל שעל מכירה זו היה שטר, נראה לבאר את דברי
הגמרא (סוטה דף יג) שבשעת קבורתו של יעקב עשיו בא וערער על
הבעלות של מערת המכפלה, ושלחו את נפתלי להביא את שטר
המכירה ממצרים.

לכן כאשר בא עשיו אמר הלעיטיני נא, והכוונה היא עכשיו! שאינו
רוצה להמתין, ויעקב נתן לעשיו לחם מצה וניזד עדשים כדי
שישמור אותו לסעודת הלילה לליל הסדר ולא ביום, כי הרי נאמר:
האוכל מצה בערב פסח כאילו בא על ארוסתו בבית חמיו, אי"כ
עשיו שאכל את המצה, כאילו בא על נערה מאורסה. וזה מה
שנאמר בגמרא בבא בתרא (דף טז ע"א) שעשיו עשה חמש עבירות
באותו היום, ואחד מהם שבא על נערה מאורסה.

וצריך להבין היכן מצאנו שהיה שטר בין יעקב לעשיו על מכירת
מערת המכפלה.

ובראשונים מבואר שמכירת הבכורה הייתה לעניין ירושת א"י,
החזקוני והרשב"ם (להלן לו, ו) מבארים על הפסוק: "וילך אל ארץ
מפני יעקב אחיו, ועל הפסוק: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (לו,
א) וכן מבואר בכוזרי (מאמר ב') שעל הארץ ההיא (ארץ ישראל)
נפלה המחלוקת בין עשיו ליעקב בבכורה.

על פי זה שאברהם אבינו ע"ה נפטר בערב פסח, כותב בספר שיח
יצחק (להרב יצחק וייס זצ"ל הי"ד בעמוד כו) שכיון שעשיו היה
בכור ובכורים מחויבים להתענות בערב פסח, וכראות וכשמוע
יעקב שביום שהיה לו לעשיו לצום בגלל שהוא בכור, פוער פיו
באכילה ושתיה, זאת אומרת לא שהוא לא רוצה את הבכורה, ולכן
אמר יעקב לעשיו: מכרה כיום את בכורתך לי שאני אתענה כראוי.

ולפי זה צריך לאמר שבזמן שעשיו ערער על מערת המכפלה, שלחו
את נפתלי להביא ממצרים את שטר מכירת הבכורה ליעקב, שעל
ידי שטר זה נוכיח את בעלותו של יעקב על ארץ ישראל ובתוכה
מערת המכפלה.

אדם שאמר על אשתו שהיא אחותו האם מותר לו לגור עמה?

והיה נאמן עליה בנתינת האמתלה שהרי היה יכול לברר במקום
שיצא משם שהייתה אשתו ולכן לא הייתה אותה חזקה.

"וישב יצחק בגרר וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי הוא
כי ירא לאמור אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי טובת
מראה היא" (כו ו).

ובכלי חמדה העיר על דבריו: וז"ל לא אדע מה איסור יש בזה אם
הבעל והאשה יודעים שניהם שלא כן הוא, רק שהוכרחו לומר כן
או אפילו בלא הכרח מהיכי תיתי שיהא אסורים, ולמה צריך בזה
לאמתלה ופשוט דאמתלה לא צריך אלא למי שמסופק אבל למי
שיודע האמת, לא צריך אמתלה כלל. ומסיק: דדבר זה תלוי
בחקירה המפורסמת בגדר הדין של שוויה אנפשיה חתיכה
דאיסורא, דאם נאמר שהוא מצד הודאת בעל דין, אם כן באופן
זה אנו יודעים שאין הודאתו מכוונת, וכלל לא אסר על עצמו, אבל
אם נאמר כדעת המהר"י באסאן שהוא מצד נדר, אם כן אפילו אם

והקשו בשו"ת הרמ"א (סימן ב) ובחתם סופר (אה"ע סימן ע"ו)
ובמשך חכמה: איך היה מותר ליצחק אבינו בשנותו את טעמו לפני
אבימלך שאמר עליה אחותי היא לשמש עמה בסתר הא הוחזקה
לכולם באחותו, ואחותו אסורה לבני נח?

ובשו"ת הרמ"א (סימן ב) מתרץ: מאחר שהיה לו אמתלה כמו
שאמר כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה לכן הוי שרי,

באמת זה שקר, מכל מקום ללא אמתלה אסורה מצד נדר דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

והכלי חמדה ובפרדס יוסף תמהו על הרמ"א מה שכתב דיצחק אמר כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה לכן הוי שרי, דתמוה דזה לא היה התנצלות יצחק רק דברי אברהם.

החתם סופר מבאר על פי זה את הפסוק: "ויקרא אבימלך ליצחק, ויאמר אך הנה אשתך היא, ואיך אמרת אחותי היא" כי בשו"ת הרמ"א כתב דבעצם הייתה רבקה צריכה להיאסר על יצחק,

אדם שעלה מחו"ל ובא לגור בא"י, האם עדיף לגור בכפר, בעיר קטנה או בעיר גדולה? הוכח מפרשת השבוע!

שבכרך יש תרתי לרעותה יוקר ודוחק, ומאידיך יש בו מעלה שמצוין בו כל הדברים, וחשוב טפי, יעו"ש.

נמצא שלרוב ההסברים מעלת עיר גדולה על מעלת כרך, שהוא עיר גדולה יותר, ויש להוסיף שכ"ש שבימינו הוא עדיף, דנקל אפשר להגיע ממקום למקום, אם כן אין כל כך את החיסרון שלא מצוין בו כל הדברים. אכן סברה זו שייכת יותר בעיר מאשר בכפר, שבדרך כלל רחוק יותר משאר הישובים. אכן יש להוסיף שראוי שתהיה לו גם חלקת אדמה שיוכל לקיים בה מצוות התלויות בארץ, וכמו שכתב בדעת זקנים מבעלי התוספות (שמות כג, י) ושש שנים תזרע את ארצך, איתמר במדרש דאפילו אין לו לאדם אלא חורבה אחת בתוך גנו חייב לעבדה בכל יום, ונראה לה"ר משה דווקא בארץ ישראל כדי להרבות הפרשת תרומות ומעשרות, עכ"ל.

עוד יעויין בהעמק דבר (בראשית כו כג) שכתב: ויעל משם באר שבע, קשה היה על יצחק לדור בשדה ובכפר... מחמת שביקש לקרוא בשם ה', וזה מסוגל יותר בכרך, ולכן עבר לבאר שבע. לפי זה ת"ח הדורש דרשות בציבור, ובא לגור בא"י, עדיף את הכרך וכמו שעשה יצחק אבינו, שיוכל לקרוא יותר בשם ה'. ופשוט דהני מילי שיוכל לקיים שם כל שאר המצוות, וידור במקום תורה, לדור במקום תורה קודם לכל המעלות. (חשי"ח קידושין מט ע"ב).

"ויעל משם באר שבע (כו כג).

אומרת הגמרא במסכת קידושין (דף מט ע"ב) על מנת שאני בן כרך ונמצא בן עיר אינה מקודשת. ופרש"י: בן עיר ונמצא בן כרך, ישיבת כרכים קשה, שהכרך הוא מקום שווקים והיוקר מצוי בו, ודוחק עוברים ושבים. משמע מפרש"י שכולם מעדיפים בן עיר מבן כרך ששם היוקר מצוי ויש דוחק עוברים ושבים.

ואולם מאידך בגמרא במסכת כתובות (דף קי ע"ב) מבואר שאין הבעל יכול לכופף את אשתו לילך, לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר, ושאלה הגמ' בשלמה מכרך לעיר, דבכרך שכיחי כל מילי, בעיר לא שכיחי כל מילי, אלא מעיר לכרך מ"ט אין מוציאים, ותירצה הגמרא ששיבת כרכים קשה. ופרש"י שהכל מתיישבים שם ודוחקים ומקרבים הבתים זו לזו ואין שם אור, אבל בעיר יש גינות ופרדסים סמוכים לבתים והאוויר שלהן יפה, עכ"ל. הרי שיש מעלה גם בכרך על פני עיר דכל מילי שכיחי שם.

וכתב המהרש"א דלולי פירוש רש"י, היה נראה לבאר דליכא שום שבח בבן עיר על פני בן כרך, וכמובאר בכתובות, דאיכא דניחא ליה בבן כרך ואיכא דניחא ליה בבן עיר, יעו"ש. ויעוין בפרשת דרכים (דרך הקודש, דרוש שביעי) שהאריך להקשות על שיטת רש"י, והעלה דבכרך איכא צד אחד למעלותיה דהיינו דשכיחי כל מילי, ואיכא צד לגריעתה דאין אוירו טוב, ובעיר הוא

בהפך, דלא שכיחי כל מילי ואוירה טוב. והוסיף עוד צד לגריעתה בכרכים, דשכיחי בהו גזל ועריות, וכדאמרינן בגמרא במסכת עירובין (דף כא) דרש רבא, מאי דכתיב לכה דודי נצא השדה וגו', אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע, אל תדינני כיושבי כרכים שיש בהם גזל ועריות וכו', נצא השדה, בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקים בתורה מתוך הדוחק, ופרש"י כרכים, מקום שווקים הם וישוב גדול ורגלי רוכלים וסוחרים מצוי שם לפיכך גזל ועריות נוהג בהם. הרי דבכרכים שכיחי גזל ועריות יותר מהעיירות. ומנה עוד גריעותה בכרכים מבעיירות, והוא דתנן בגמרא במסכת ברכות פרק הרואה (דף נד ע"א), הנכנס לכרך מתפלל שתיים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו, ופרש"י הנכנס לכרך המהלך בדרך וצריך לעבור כרך ושם מצויים

מושלים רעים ומחפשים עלילות, ע"כ, הרי דבכרכים נמצאים מושלים רעים בעלילות ברשע יותר מבעיירות.

כללא דמלתא דבכרכים איכא חדה למעלותיה יותר מבעיירות, דהיינו דשכיחי בהו כל מילי ובעיירות לא שכיחי, אך איכא בכרכים תלת מילי לגריעתה מה שאין כן בעיירות. חדה דישיבת כרכים קשה לפי שהבתים קרובים זה לזה ואין אווירם טוב. והשנית דהכרכים הם פרוצים בגזל ועריות. השלישית דבכרכים איכא מושלים רעים ומחפשים עלילות. יעו"ש שביאר על זה את הפסוק ירושלים הבנויה וגו', דבירושלים יש בה סגולות הרבה והשלשה דברים שהם בכרכים לגריעתה אדרבא בירושלים הם למעלותיה אע"פ שירושלים נקראת כרך, יעו"ש מה שביאר באורך. ויעוין באריה דבי עילאי בסוגייתנו שהאריך ליישב את שיטת רש"י, וגם הוא העלה שרוב האנשים מעדיפים עיר, משום